

Innst. S. nr. 184

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:27 (2004-2005)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne viser til at forkynnere i trossamfunn har en nøkkelrolle gjennom veiledning av mange med innvandrerbakgrunn i Norge. Det er av avgjørende betydning at forkynneren har grunnleggende kjennskap til det samfunn forkynnelsen foregår i.

Utenlandske forkynnere som har arbeid i religiøse trossamfunn, faller utenfor eksisterende introduksjonsprogram. De vil heller ikke være omfattet av forslaget til lov om endringer i introduksjonsloven mv. (jf. Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) om en rett og plikt til norsk-opplæring).

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse forkynnere.
2. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan det norske samfunn i større grad kan bidra til at forkynnere i store religiøse minoritetssamfunn kan få en teologisk utdanning i Norge eller i Norden."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen

og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ruth Stenersen, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, vil fremheve viktigheten av at forkynnere som tar arbeid i registrerte trossamfunn, har kunnskaper om norske samfunnsforhold. Komiteen viser til at disse religiøse lederne har en offentligrettslig funksjon og ofte er sentrale personer i trossamfunnet. Det er viktig at denne gruppen, som ofte driver med rådgivning, er fortrolig med norske samfunnsforhold.

Komiteen vil videre vise til behandlingen av Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) hvor det ble lovfestet en ordning med opplæring i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere. Denne lovfestingen omfattet også arbeidsinnvandrere, herunder religiøse ledere. Komiteen vil presisere at fra 1. september 2005 vil denne gruppen i henhold til loven ha plikt, men ingen rett til å gjennomføre 250 timer opplæring i norsk og 50 timer i samfunnskunnskap på et språk de forstår, dersom de har til hensikt å få bosettingstillatelse.

Komiteen vil fremheve at det er et ytterligere behov for et særlig tilrettelagt opplegg for religiøse ledere som innvandrer til Norge som arbeidstakere.

Komiteen er kjent med at departementet i St.meld. nr. 49 (2003-2004) varslet at det vil bli iverksatt tilrettelagt opplæring i samfunnskunnskap for religiøse ledere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil understreke at gjesteforelesere ikke skal underlegges krav om opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag fra Sosialistisk Venstreparti om også å sikre rett til gratis norskopplæring for arbeidsinnvandrere, noe som ble nedstemt av de øvrige partier.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil videre vise til at i forbindelse med budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, ble følgende uttalt:

"Avtalepartene er enige om følgende felles merknad: Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener det er behov for å styrke opplæringen i samfunnskunnskap for religiøse ledere som har flyttet til Norge fra utlandet, for å øke deres forståelse av det norske samfunn og grunnleggende verdier som vårt samfunn er bygget på. Opplæringen avsluttes med en eksamen som må bestås. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 49 (2003-2004) Mangfold gjennom inkludering og deltagelse - ansvar og frihet foreslår å innføre slik opplæring. Disse medlemmer støtter dette."

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til brev av 15. februar 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet hvor det redegjøres for arbeidet med å følge opp tiltaket med en særskilt tilrettelagt opplæring i samfunnskunnskap for religiøse ledere. Flertallet avventer videre saksgang.

Flertallet viser videre til at forslagsstillerne ønsker at plikten til opplæring av religiøse ledere også skal gjelde nordiske borgere og personer med EØS-/EFTA-tillatelse. Prinsippet om fri bevegelse av arbeidskraft innenfor EØS-området gjør det umulig å pålegge denne gruppen arbeidsinnvandrere plikt til opplæring. Flertallet stiller seg bak departementets vurdering av denne saken.

Flertallet registrerer at forslagsstillerne ønsker det skal foretas en vurdering av hvordan det norske samfunnet i større grad kan bidra til at forkynnere i store religiøse minoritetssamfunn kan få teologisk utdanning i Norge eller Norden. Flertallet viser til at departementet har vurdert dette spørsmålet og konkludert med ikke å fremme forslag om dette. Flertallet viser til brev av 15. februar 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet hvor det gis en utfyllende begrunnelse for denne konklusjonen. Flertallet stiller seg bak denne konklusjonen.

Flertallet foreslår at Dokument nr. 8:27 (2004-2005) vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser til at forslagsstillerne ber Regjeringen om å fremme forslag om et obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse ledere. Disse medlemmer mener at forutsetningen for å få til en vellykket integrering er at alle får mulighet til å lære norsk og lære om norske samfunnsforhold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at utenlandske forkynnere som har arbeid i religiøse trossamfunn, faller utenfor eksisterende introduksjonsprogram. De vil heller ikke være omfattet av lov om endringer i introduksjonsloven, (Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) om rett og plikt til norskopplæring). Disse medlemmer viser til at dersom de kommer fra et annet EØS-land, vil de verken ha rett eller plikt til norsk- og samfunnsfagopplæring for å få bosettingstillatelse. Kommer de som arbeidsinnvandrere fra et land utenfor EØS-området, vil de ha en plikt, men ingen rett til norsk- og samfunnsfagopplæring for å få bosettingstillatelse. Disse medlemmer mener det er et offentlig ansvar å sikre at de religiøse forkynnerne kjenner de nødvendige spillereglene i det norske samfunnet.

Disse medlemmer mener også at et obligatorisk introduksjonsprogram skal være en forutsetning for å få arbeids- og oppholdstillatelse. Introduksjonsprogrammet skal inneholde språkopplæring og opplæring om norske samfunnsforhold. Disse medlemmer viser til St.meld. nr. 49 (2003-2004) der Regjeringen varsler at det vil bli igangsatt opplæring i samfunnskunnskap for religiøse ledere. Disse medlemmers forslag er mer konkret og går lenger enn det Regjeringen foreslår.

Disse medlemmer ber også Stortinget om å anmode Regjeringen om å fremme forslag om hvordan det norske samfunnet bedre kan imøtekomme etterspørselen etter kvalifiserte forkynnere i de større trossamfunnene her i landet. Disse medlemmer mener det er stor forskjell på de ulike forkynnerne som praktiserer i Norge. Disse medlemmer mener det har stor betydning for hvilken forkynnelse som gis om vi skal lykkes i integreringsprosessen.

Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev datert 15. februar 2005 mener at tiden ennå ikke er moden for å legge til rette for en teologisk/religiøs utdanning for store religiøse minoritetssamfunn. Det vises videre til at å etablere egne opplæringsmoduler for religiøse ledere vil være et tilstrekkelig tiltak overfor denne gruppen i denne omgang, og at Regjeringen alternativt kan få forslaget oversendt til en betydelig grundigere utredning for å belyse et meget kompleks spørsmål.

Disse medlemmer vil gå inn for at Regjeringen utreder forslag 2 fra forslagsstillerne videre og kommer tilbake til Stortinget ved en egnet anledning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse forkynnere.
2. Stortinget ber Regjeringen utrede og belyse spørsmålet om behovet for en tilrettelegging av teologisk/religiøs utdanning for store religiøse minoritetssamfunn."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til merknaden i forbindelse med budsjettforliket, og vil særlig fremheve, sitat:

"Opplæringen avsluttes med en eksamen som må bestås."

Disse medlemmer viser videre til brev av 15. februar 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet hvor det vises til at departementet vurderer flere alternative løsninger, bl.a. knyttet til hvorvidt opplæring/eksamen skal være en forutsetning for førstegangs arbeids- og oppholdstillatelse.

Disse medlemmer presiserer at forslaget om at "eksamen skal bestås", må forstås dit hen at opplæringen og bestått eksamen skal være obligatorisk for at religiøse forkynnere skal kunne praktisere i Norge. Disse medlemmer mener derfor at intensjonene i forslag 1, fra representantene Øye, Schjøtt-Pedersen, Sandal og Hansen er ivaretatt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at opplæring og eksamen for religiøse forkynnere gjøres obligatorisk."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et

obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse forkynnere.

2. Stortinget ber Regjeringen utrede og belyse spørsmålet om behovet for en tilrettelegging av teologisk/religiøs utdanning for store religiøse minoritetssamfunn.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sørge for at opplæring og eksamen for religiøse forkynnere gjøres obligatorisk.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:27 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 13. mai 2005

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Kari Lise Holmberg
ordfører

Vedlegg

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 15. februar 2005

Dok. 8:27 (2004-2005) om introduksjonsprogram for utlendinger som har arbeid som religiøse forkynnere i Norge

Jeg viser til privat forslag Dok. 8:27 (2004-2005) fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Reidar Sandal og Sigvald Oppebøen Hansen, alle fra Arbeiderpartiet.

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et obligatorisk introduksjonsprogram for religiøse forkynnere.
2. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan det norske samfunn i større grad kan bidra til at forkynnere i store religiøse minoritetssamfunn kan få en teologisk utdanning i Norge eller i Norden.

La meg først få påpeke at lovfestingen av opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som Stortinget sluttet seg til 4. desember 2004, jf. Besl. O. nr. 15 (2004-2005), også omfatter arbeidsinnvandrere, herunder religiøse ledere. Arbeidsinnvandrere vil fra 1. september 2005 i henhold til loven ha plikt til å gjennomføre 250 timer opplæring i norsk og 50 timer opplæring i samfunnskunnskap på et språk de forstår, mens de altså ikke har rett til *gratis* opplæring.

Som det er redegjort for i Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) Om lov om endringer i introduksjonsloven mv., unntas nordiske borgere og personer med EØS-/EFTA-tillatelse helt fra lovens personkrets. Dette unntaket er basert på at prinsippet om fri bevegelse av arbeidskraft innenfor EØS-området gjør det umulig å pålegge denne gruppen arbeidsinnvandrere *plikt* til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Ordet "obligatorisk" i del 1 av representantenes forslag må forstås dit hen at representantene ønsker et introduksjonsprogram som er pliktig for samtlige ikke-norske statsborgere som skal virke som religiøse ledere i Norge. Som påpekt ovenfor, vil det imidlertid ikke være mulig å innføre et obligatorisk program som også omfatter arbeidsinnvandrere fra EØS-området.

Regjeringen har imidlertid sett behovet for et særlig tilrettelagt opplegg for øvrige religiøse ledere som innvandrer til Norge som arbeidstakere, og vi varslet derfor i St.meld. nr. 49 (2003-2004) Mangfold gjennom inkludering og deltagelse - ansvar og frihet at vi vil iverksette tilrettelagt opplæring i samfunnskunnskap for religiøse ledere som har flyttet til Norge fra utlandet. Denne opplæringen vil være i stedet for den ordinære opplæringen i samfunnskunnskap som gjelder for den øvrige personkretsen omfattet av introduksjonsloven.

Utdannings- og forskningsdepartementet har i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og Kultur- og kirke departementet høsten 2004 startet et arbeid for å følge opp dette tiltaket. Det vil bli nedsatt

en arbeidsgruppe ledet av Utdanningsdirektoratet som skal utrede innholdet i denne opplæringsmodulen, kartlegge behov for opplæringsmaterieell mv.

Kirke- og kulturdepartementet arbeider parallelt med dette med å utvikle et eget opplæringstilbud for administrative ledere (forstandere) i trossamfunn, også dette et tiltak varslet i St.meld. nr. 49 (2004-2005).

I forbindelse med budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble følgende vedtak, som omhandler særskilte krav til religiøse ledere, fattet blant forlikspartners medlemmer i Kommunalkomiteen:

"Avtalepartene er enige om følgende felles merknad: Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener det er behov for å styrke opplæringen i samfunnskunnskap for religiøse ledere som har flyttet til Norge fra utlandet, for å øke deres forståelse av det norske samfunn og grunnleggende verdier som vårt samfunn er bygget på. Opplæringen avsluttes med en eksamen som må bestås. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 49 (2003-2004) Mangfold gjennom inkludering og deltagelse - ansvar og frihet foreslår å innføre slik opplæring. Disse medlemmer støtter dette."

Kommunal- og regionaldepartementet arbeider nå med å følge opp vedtaket. Det vurderes i den forbindelse flere alternative løsninger, bl.a. knyttet til hvorvidt opplæring/eksamen skal være en forutsetning for førstegangs arbeids- og oppholdsstillatelse, om opplæring/eksamen skal være en forutsetning for fornyet arbeids- og oppholdsstillatelse etter ett år, om opplæring/eksamen skal være en forutsetning for bosettingsstillatelse etter tre år, og hvilken mulighet/plikt man skal ha til å gå opp til fornyet eksamen om man ikke består på første forsøk.

Det er mitt syn at ovennevnte tiltak vil ivareta intensjonen i forslaget fra representantene Øye, Schjøtt-Pedersen, Sandal og Hansen, men tiltaket vil altså ikke kunne inkludere EØS-arbeidsinnvandrere.

Hva angår del to av representantenes forslag, ble spørsmålet om tilrettelegging av teologisk/religiøs utdanning for store religiøse minoritetssamfunn vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av St.meld. nr. 49 (2003-2004), og jeg konkluderte med å ikke foreslå dette i meldingen. Bakgrunnen for dette er at behovet ikke ble vurdert til å være stort nok til å rettferdiggjøre en slik satsing foreløpig. Det er bl.a. svært mange minoritetsreligioner og ulike retninger innen de samme religionene. Dette vil kunne vanskeliggjøre legitimitet for personene med en "norsk" utdanning. En rekke minoritetsreligioner er for øvrig "legmannsreligioner" som ikke krever spesifikk høyere utdanning for å være forkynner. Allerede i dag er det studier ved norske og nordiske universitet som gir innsikt og kjennskap til religiøse tekster og religioner.

Dagens regelverk i Lånekassen for utdanning åpner for at norske statsborgere kan motta støtte til utdanning ved offentlig godkjente høyere læresteder som tilsvarer hele eller deler av en norsk grad. Også teologisk/religiøs utdanning omfattes av dette regelverket. Det er en forutsetning at lærestedet blir vurdert av Lånekassen til å ha et høyt nok faglig nivå i forhold til nivået på norsk høyere utdanning. Det er derfor mulig for personer mer norsk bakgrunn å få offentlig støtte til religiøs opplæring i andre land innenfor en godkjent gradsstruktur.

Slik jeg ser det, er tiden ennå ikke er moden for å følge opp representantenes forslag på dette punkt, og etableringen av egne opplæringsmoduler for religiøse ledere vil være et tilstrekkelig tiltak overfor denne gruppen i denne omgang. Jeg anbefaler derfor Kommunalkomiteen ikke å støtte forslaget, alternativt at Regjeringen får oversendt forslaget til en betydelig grundigere utredning for å belyse et meget komplekst spørsmål.

